

Pomník Jana Palacha a Jana Zajíce na pražském Václavském náměstí byl odhalen 16. ledna 2000. Jeho autorkou je výtvarnice Barbora Veselá (Foto: Viktor Portel)

Tradice

Jména Jana Palacha a Jana Zajíce se v tisku nepravidelně objevovala ještě několik měsíců po jejich činu. V následujícím dvacetiletí však jejich památku ve větší míře připomínal jen československý exil a jeho tisk. V Londýně založil Jan Kavan agenturu Palach Press, která rozšiřovala zprávy o dění v domácím disentu a pomáhala distribuovat exilovou literaturu. V Paříži byla francouzským výborem na podporu Charty 77 udělována Cena Jana Palacha.

Památka Jana Palacha se do československého veřejného prostoru vrátila až v roce 1989 u příležitosti 20. výročí jeho protestu a smrti. Na neděli 15. ledna 1989 svolalo několik nezávislých iniciativ (České děti, Charta 77, Mírový klub Johna Lennona, Nezávislé mírové sdružení a Společenství přátel USA) vzpomínkové shromáždění k soše svatého Václava v centru Prahy. Akce byla úřady zakázána a představitelé opozičních skupin byli zadrženi. Lidé však na náměstí přesto přišli a demonstrace pokračovaly i v několika následujících dnech. Většinou byly razantně rozehnány. Na konci tzv. Palachova týdne 21. ledna 1989 znemožnila státní moc konání pietního aktu u Palachova hrobu ve Všetatech.

Jen o několik měsíců později vyvolávali studenti jméno Jana Palacha během průvodu 17. listopadu 1989, který stál na počátku pádu komunistického režimu. Již 20. prosince 1989 bylo náměstí před pražskou Filozofickou fakultou znovu pojmenováno po jejím bývalém studentovi. V roce 1991 byli Jan Palach a Jan Zajíc vyznamenáni in memoriam Řádem Tomáše G. Masaryka I. třídy.

Setkání k připomenutí 20. výročí sebeupálení Jana Palacha mělo být poklidnou pietní akcí. Na rozdíl od dřívějších shromáždění ale bylo státní mocí nečekaně násilně rozehnáno. Kordony příslušníků Sboru národní bezpečnosti jsou připraveny k zásahu, 15. leden 1989 (Zdroj: ČTK, foto: Zuzana Humpálková)

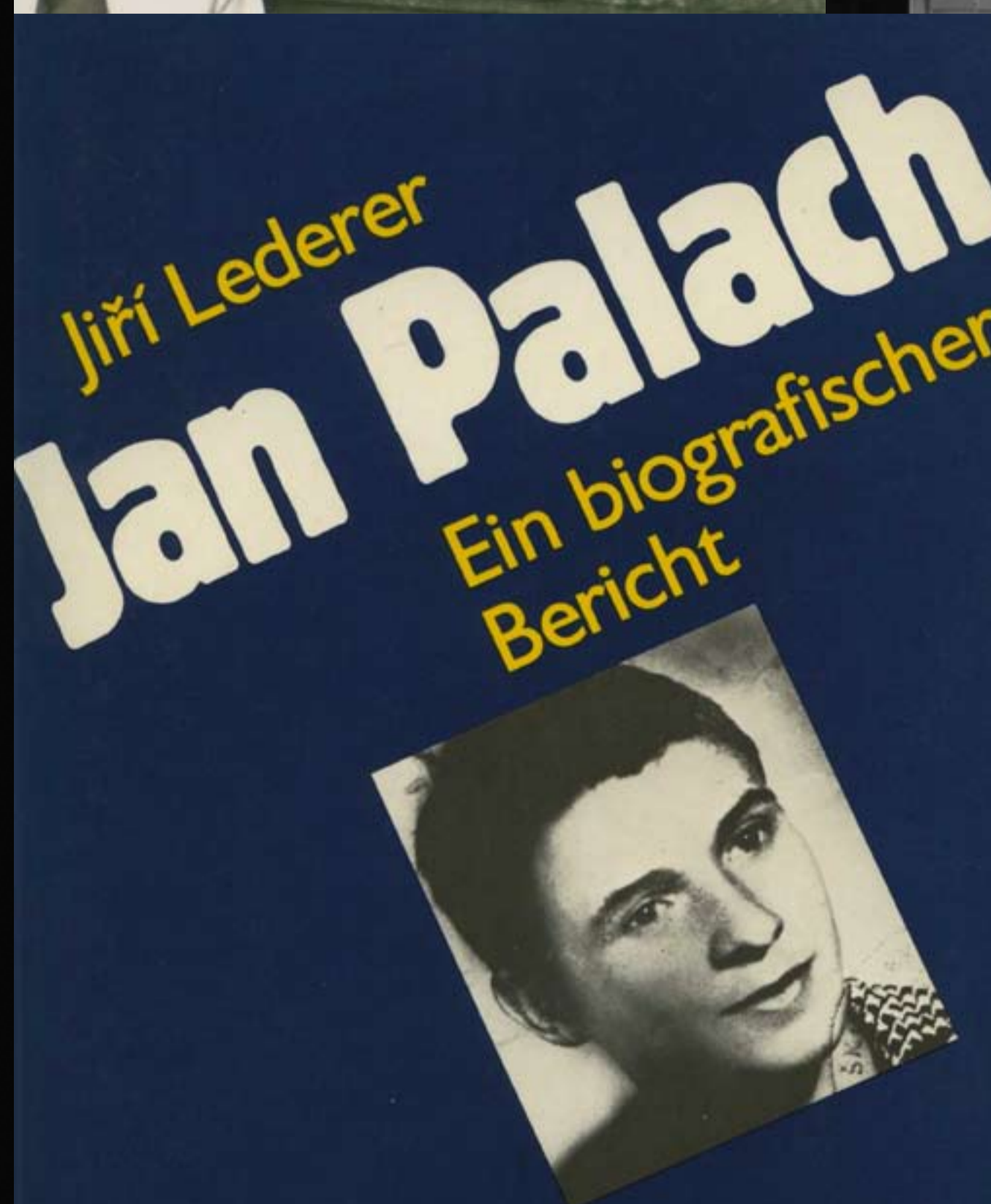
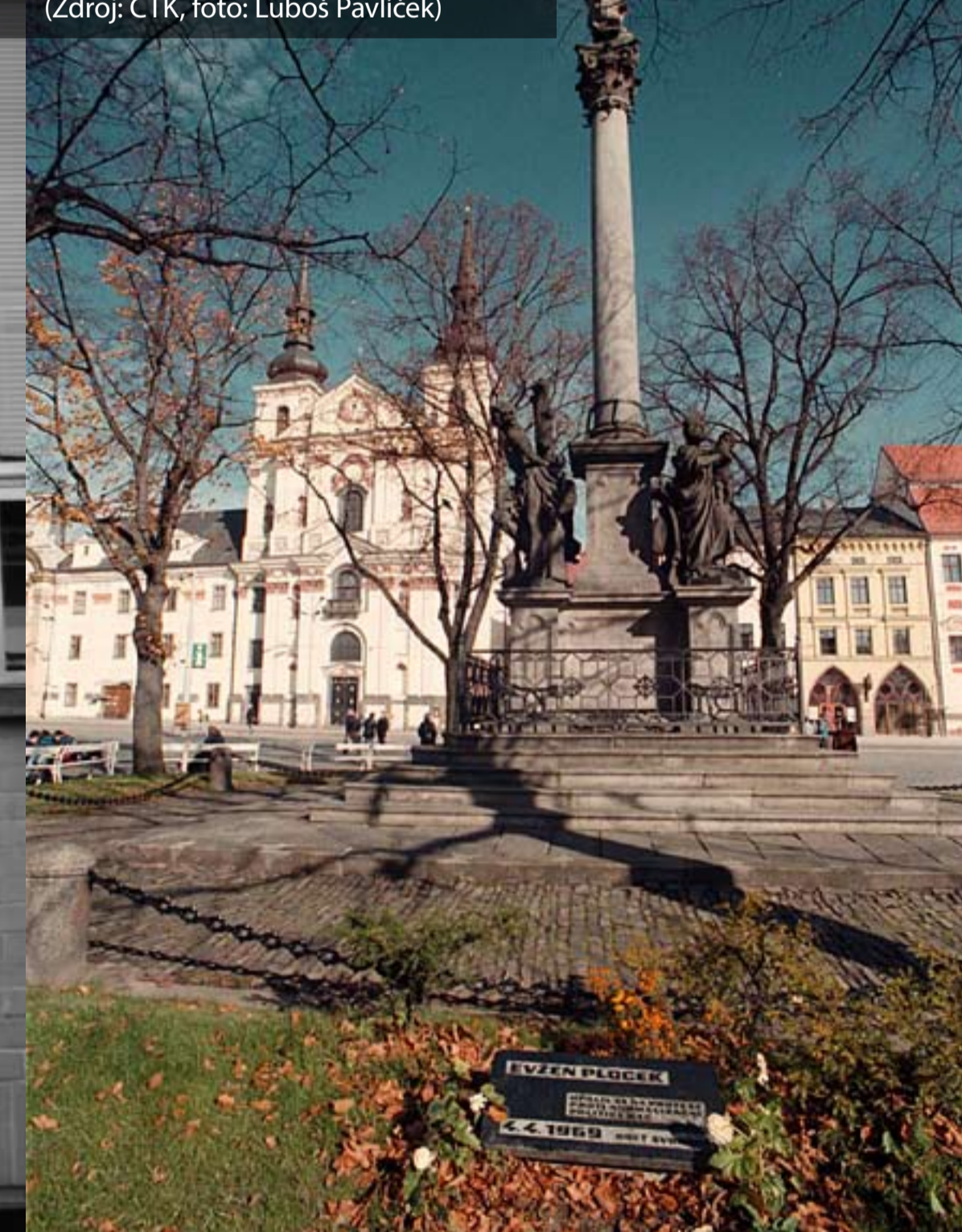
Zásah pořádkových sil SNB, 15. leden 1989 (Zdroj: ČTK)

Pamětní deska Jana Palacha na budově Filozofické fakulty UK v Praze a deska Jana Zajíce na budově Střední průmyslové školy v Šumperku. Obě jsou dílem sochaře Olbrama Zoubka a byly odhaleny v roce 1991 (Foto: 1. Archiv UK 2. Patrik Eichler)

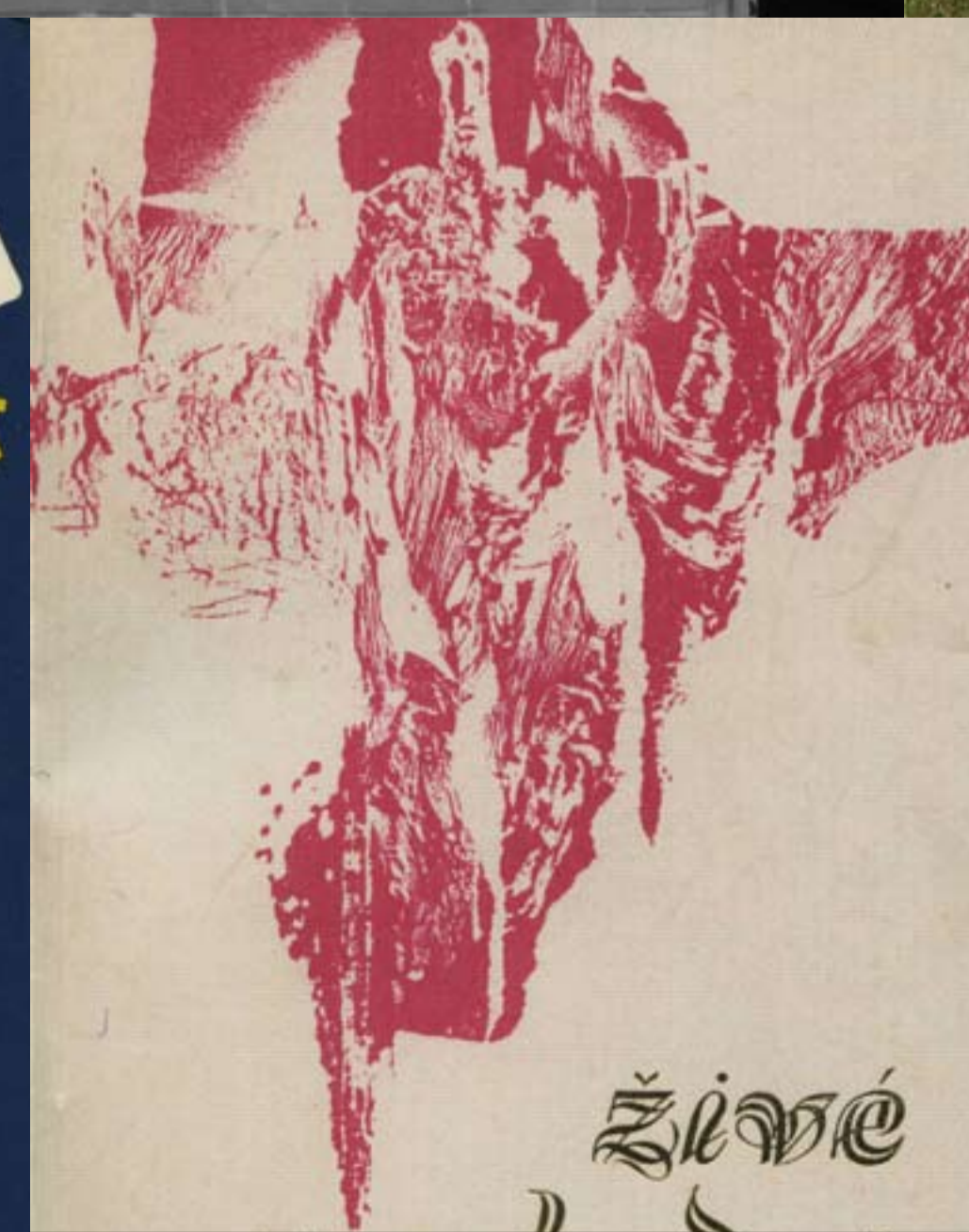

Pomník Evžena Pločka na Masarykově náměstí v Jihlavě (Zdroj: ČTK, foto: Luboš Pavíček)

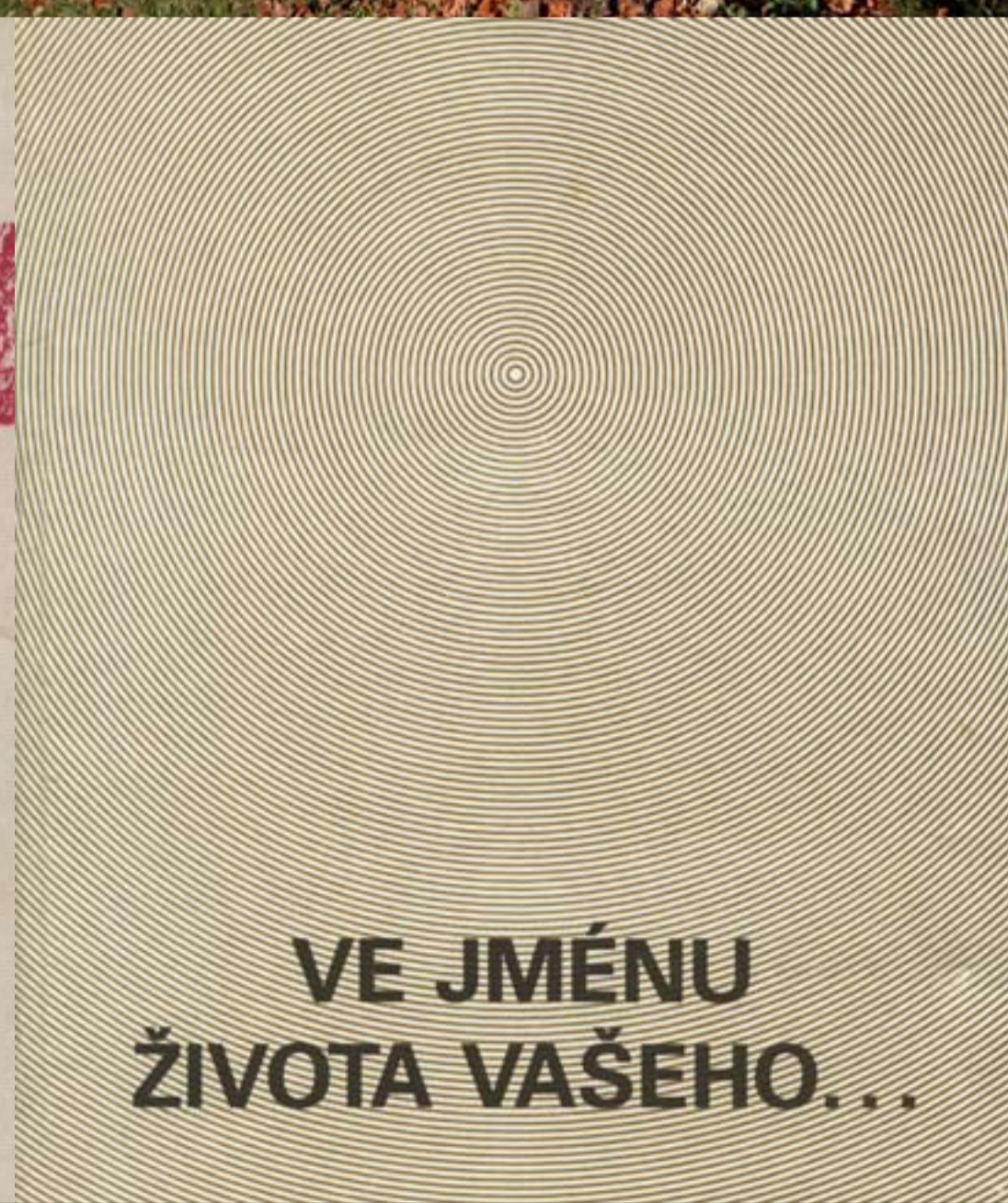

Unionsverlag

Novinář Jiří Lederer byl autorem první knihy, která se podrobně věnovala činu Jana Palacha. Jeho reportáž vyšla poprvé v roce 1982 ve Švýcarsku. O šest let později připravila její samizdatové vydání v Československu spisovatelka Lenka Procházková (Zdroj: archiv autorů)

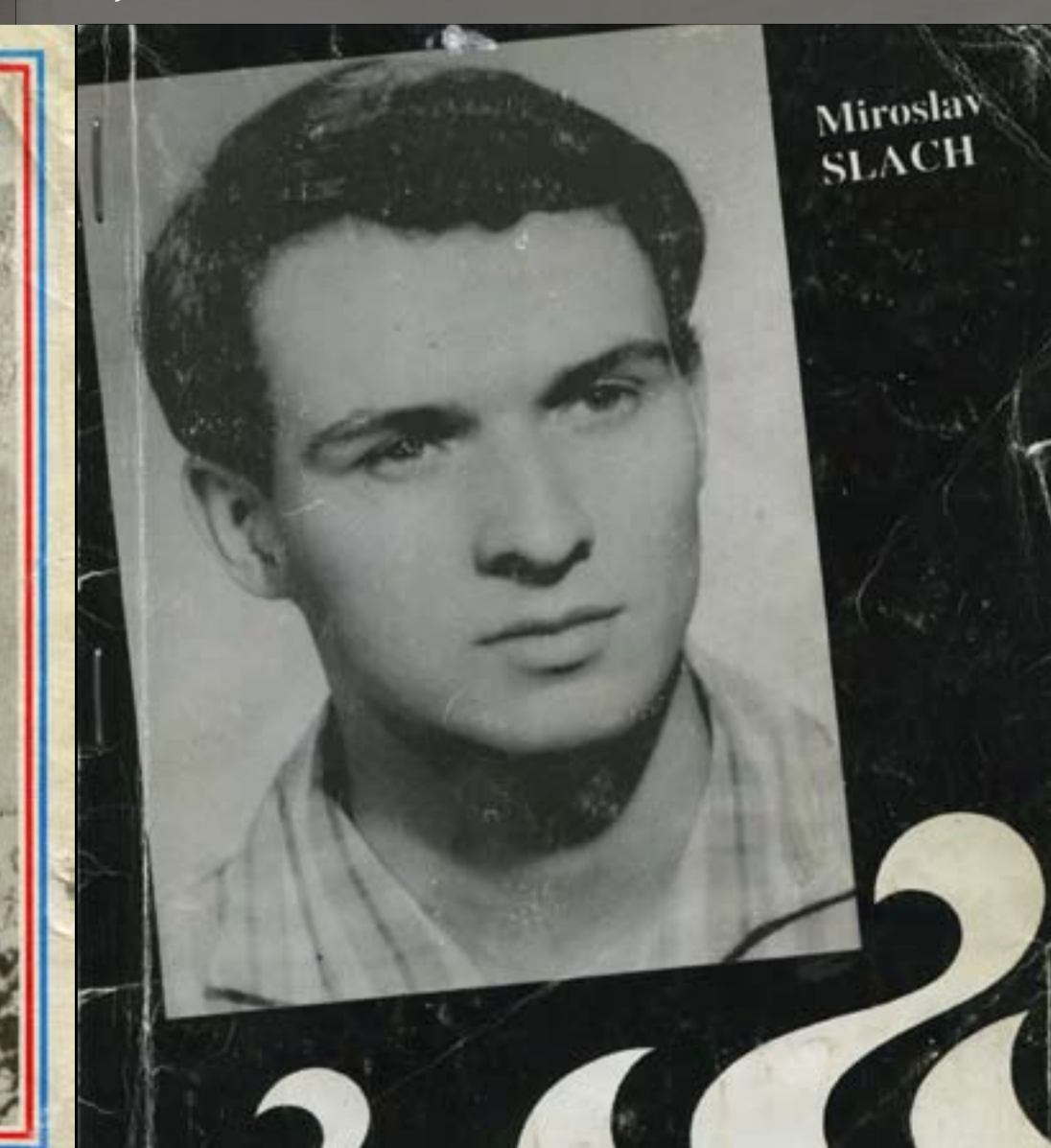
Českoslovenští emigranti ve Švýcarsku vydali v roce 1980 soubor básní, krátkých zamyšlení a svědectví nazvaný Živé pochodné (Zdroj: archiv autorů)

Studenti Filozofické fakulty UK připravili v roce 1991 sborník textů a fotografií pod názvem Ve jménu života Vašeho (Zdroj: archiv autorů)

Jiří Lederer V roce 1990 byla v nakladatelství Novinář vydána česká verze Ledererovy knihy (Zdroj: archiv autorů)

Miroslav Slach učil Jana Palacha dějepisu na základní škole ve Všetatech. V roce 1994 vydal knihu vzpomínek na svého žáka (Zdroj: archiv autorů)